

BİBLİYOGRAFYA :

Nâimâ, *Târih*, I, 194, 333; *Sicill-i Osmânî*, III, 111-112; Ayverdi, *Avrupa'da Osmanlı Mi'mârî Eserleri III*, s. 189-190, rs. 1276-1280; Altan Araslı, *Avrupa'da Türk İzleri*, İstanbul 1986, s. 249; Raif Virmiş, *Prizren Camileri*, Prizren 1996, s. 19-31; a.m.f., *Kosova'da Osmanlı Mimarî Eserleri*, Ankara 1999, I, 26-34, 421-428; a.m.f., "Kosova'da Osmanlı-İslâmî Mimarî Eserleri Üzerine: Geçmişten Günümüze Prizren Camileri", *Türk Dünyası Tarih Dergisi*, sy. 118, İstanbul 1996, s. 31-34; Hamit Altıparmak, *Kosova-Prizren'de Osmanlı Eserleri* (haz. Osman Baymak), Prizren 2001, s. 272-280; Mehmet Z. İbrahimgil – Neval Konuk, *Kosova'da Osmanlı Mimarî Eserleri*, Ankara 2006, II, 717-725; Bekim Çeko, *Balkanlardaki Osmanlı Camileri ve Prizren Sinan Paşa Camii Örneğinde Koruma Yaklaşımı* (yüksek lisans tezi, 2009), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü; Yusuf Cibo, "Sinan Paşa Camii", *6. Uluslararası Türk Kültürü Kongresi Bildirileri*, Ankara 2009, II, 613-652; Altay Suroy Repeçoğlu, *Prizren'de Türk Dönemi Kültür Mirası*, Prizren 2009, s. 67-73; M. Kemal Özergin v.dğr., "Prizren Kitabeleri", *VD*, sy. 7 (1968), s. 75-97, rs. 4; Nimetullah Hafız, "Prizren'de Sinan Paşa Camii'nde Türk Sanatı", *Çevren*, sy. 16, Priştine 1977, s. 61-71; a.m.f., "Prizren'de Sinan Paşa Camii", *Sanat Dünyamız*, VII/11, İstanbul 1977, s. 18-23.

ENİS KARAKAYA

SINOR, Denis
(1916-2011)

Macar asıllı Altayist.

17 Nisan 1916'da o zaman Macaristan'a bağlı olan Cluj-Napoca'da (Romanya) doğdu. İlk ve orta öğrenimini Macaristan, İsveç ve Fransa'da tamamladı. Moğolca'yı, Türkçe'yi ve bazı Orta Asya dillerini öğrendiği Budapeşte Üniversitesi'ni 1938'de birincilikle bitirdi. Burada Gyula Németh ve Lajos (Louis) Ligeti gibi ünlü bilim adamlarının derslerine girdi. Türkçe el yazmalarını incelemek üzere 1937'de Almanya'ya gitti. II. Dünya Savaşı sırasında hür Fransız güçlerine yardım ettiği için Fransız vatandaşlığına hak kazandı. 1939-1945 yıllarında Paris Ulusal Bilimsel Araştırma Merkezi'nde Fransız şarkiyatçısı Paul Pelliot ile birlikte çalıştı. 1948'de İngiltere'ye yerleşerek Cambridge Üniversitesi'nde yüksek lisans yaptı. Ardından Doğu Çalışmaları Bölümü'ne tayin edildi. 1962 yılına kadar klasik Moğolca ve Altay dili dersleri verdi. 1955-1962 arasında Büyük Britanya Royal Asiatic Society'nin sekreterliğini yürüttü. Adına "Denis Sinor Medal for Inner Asian Studies" verilmeğe başlandı.

1962'de Amerika'da Indiana Üniversitesi'nde misafir öğretim üyesi olarak bulundu. Daha sonra Urul-Altay Çalışmaları Bölümü'nü kurarak başkanlığını üstlendi. 1981 yılına kadar görev yaptığı bu bölüm-

Denis
Sinor

deki çalışmalarını neticesinde burası dünyanın sayılı merkezleri arasına girdi ve adı Central Eurasian Studies (CEUS) olarak değiştirildi. İran'la ilgili çalışmaları da bölüme ekleyen Sinor bu alanın başta gelen isimlerinden sayılarak "distinguished professor" unvanı aldı. 1979'da Macar Bilimler Akademisi onur üyesi seçildi. Szeged (1971) ve Kazan Beşerî Bilimler Üniversitesi'nce (2007) fahri doktorluğa lâyık görüldü. 1981-2005 yıllarında UNESCO Orta Asya Medeniyetleri Tarihi Komisyonu başkan yardımcılığı yaptı. 1986-2011 arasında "emeritus" (emekli profesör) olarak çalıştı. Aralarında, Geleneksel Uluslararası Altay Çalışmaları Konferansı'ndan ve UNESCO'dan aldığı madalyaların da bulunduğu çok sayıda ödül kazandı (<http://www.indiana.edu/~ceus/faculty/sinor.shtml>).

Ana vatani ile bağlarını koparmayan Sinor ülkesinde de ödüllendirildi (2006). Bir yandan Uluslararası Macar Çalışmaları Birliği'nin başkan yardımcılığı yaparken (1975-1991) bir yandan da *Encyclopaedia Britannica*'da Macar edebiyatı maddelerinin editörlüğünü üstlendi. Ansiklopedinin seçkin maddelerinden oluşan on sekiz ciltlik *Britannica-Hungarica*'nın Macarca versiyonunun Amerika'daki koordinatörlerinden biri oldu. Yoğun çalışmalarına rağmen aralarında Afganistan, Çin Türkistanı, Sovyet Orta Asyası, Kuzey Pakistan, Sibirya, İç ve Dış Moğolistan'ın da bulunduğu pek çok ülkeye seyahat etti, hayatının büyük bölümünü Avrupa ve Amerika'da geçirdi. 12 Ocak 2011'de Amerika'da öldü. Üç defa evlenen Sinor'un iki çocuğundan oğlu kendisinden önce ölmüştür, kızı Sophie (Berman) felsefe alanında akademisyen olarak görev yapmaktadır. Sinor'un çalışmaları arasında çok sayıda kitap, makale, ansiklopedi maddesi, kitap tanıtımı gibi yayınları bulunmaktadır. İngilizce, Almanca, Fransızca, Macarca, Rusça ve diğer bazı dillerde 160'tan fazla makalesiyle 150'yi aşkın kitap eleştirisi yayımlanmış, 1967'de başlayan *Asya Tarihi Bülteni*'nin editörlüğünü de yapmıştır.

Tanınmış bazı eserleri şunlardır: **1. *Essays in Comparative Altaic Linguistics*** (Indiana University Uralic and Altaic Studies, vol. 145, Bloomington 1990). **2. *The Uralic Languages: Description, History and Foreign Influences*** (Handbuch der Orientalistik, Handbook of Uralic Studies, vol. 1, Leiden 1988). **3. *Essays on Uzbek History, Culture, and Language*** (Indiana University Uralic and Altaic Series, vol. 156, Bloomington 1993). **4. *Etymological Dictionary of the Altaic Languages: Part One: (A-K)*** (Leiden 2003, editör olarak). **5. *Studies in Medieval Inner Asia*** (London 1997) (yayınlarının tamamı için bk. <http://www.indiana.edu/~ceus/faculty/sinor.shtml>).

BİBLİYOGRAFYA :

R. I. Meserve, *Denis Sinor Bibliography*, Bloomington 1986; J. Mandelstam, "Denis Sinor, Scholar with a Dash of Derring-Do!", *Bloom Magazine*, June/July 2009, s. 93-96; J. K. Choksy – J. Zai, "Denis Sinor: Doyen of Central Eurasian Studies", *JAH*, XLV/1-2 (2011), s. 1-5; a.m.f.ler, "Bibliographical Addendum", a.e., s. 6-15; H. Walravens, "Denis Sinor the Father of Altaic Studies", The 55th Meeting of the Permanent International Altaic Conference, Cluj-Napoca, July 22-27, 2012 (<https://piac2012.wordpress.com/denis-sinor-portrait/>) (15.02.2016).

VILDAN S. COŞKUN

SİRHİNDİ, Muhammed Ma'sûm

(bk. MUHAMMED MA'SÛM SİRHİNDİ).

SLOVENYA

Güneydoğu Avrupa'da bir ülke.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

II. TARİH

III. ÜLKEDE İSLÂMİYET

25 Haziran 1991 tarihinde Yugoslavya Federasyonu'nun dağılmasıyla bağımsızlığına kavuşan Slovenya güney ve güneydoğusunda Hırvatistan, kuzeydoğusunda Macaristan, kuzeyinde Avusturya, batısında İtalya ile komşudur. Güneybatıda Adriya denizi kıyısında çok dar bir kıyı şeridine sahiptir. Yüzölçümü 20.273 km², nüfusu 2.060.000'dir (2014 tah.). Ülkenin resmî adı Slovenya Cumhuriyeti (Republika Slovenija), başşehri Ljubljana (283.000 nüfus), ikinci büyük şehri Maribor'dur (115.000 nüfus). Bu iki şehir dışında nüfusu 100.000'i geçen başka şehir yoktur.

I. FİZİKİ ve BEŞERİ COĞRAFYA

Slovenya'nın kuzeyinde Avusturya sınırı boyunca uzanan yüksek dağlık alanlar, bü-

yük ölçüde üçüncü jeolojik zamanda teşekkül eden Alp dağlarının uzantılarıdır. Alp sıradağları (bu kesimdeki adlarıyla Julian ve Karawanken Alpleri) ülkenin kuzey ve kuzeybatısında engebeli, yüksek, yer yer faylarla yarılmış bir görünüm arzeder. Bu kesimde ülkenin en yüksek zirvesi olan Triglav (2864 m.) yer alır. Ülkenin doğu kesimleri alçak Macar ve Hırvatistan ovalarının batıdaki devamı içine girdiğinden düz ova ve plato şeklindedir. Slovenya'nın büyük bölümü yazları sıcak ve kışları soğuk olan karasal iklimin etkisi altındadır. Özellikle kuzeyde Avusturya sınırına yakın dağlık alanlarda kışlar çok soğuk ve kar yağışlı geçer. Ülkenin denize açılan güneybatı kesiminde dar bir kıyı şeridi boyunca kışların ılık, yazların sıcak ve kurak geçtiği Akdeniz iklimi görülür. Ülkenin yaklaşık % 57'si (11.691 km²) ormanlarla kaplıdır. Avrupa'da Finlandiya ve İsveç'ten sonra yüzölçümüne göre orman oranı en yüksek üçüncü ülkedir. Slovenya'nın kuzey, batı ve orta kesimlerinde yoğunlaşan bu ormanlar çoğunlukla karaçam ve köknardan oluşur. Adriya denizine kıyısı olmasına rağmen ülke yüzölçümünün büyük bir bölümü Karadeniz'in hidrografik havzası içindedir, sularının büyük kısmını Karadeniz havzasına gönderir. Tuna nehrinin kolları olan ve batıda Avusturya Alpleri'nden kaynağını alan Sava ve Drava ırmakları ülkeyi kuzeybatı-güneydoğu istikametinde boydan boya geçerek tarım alanlarının sulanmasında önemli rol oynar.

Ülkenin nüfus yoğunluğu kilometrekare başına 102 kişi civarındadır. Nüfusun % 51'i şehirlerde yaşar. Ljubljana ve Maribor dışındaki önemli şehirleri Kranj, Celje ve Koper'dir. Etnik bakımdan Slovenler % 83,1, Sırlar % 2, Hırvatlar 1,8, Boşnaklar 1,1, diğerleri ise % 12 oranındadır. Din olarak Katolik hıristiyanlar % 57,8 ile en büyük topluluğu oluşturur. Müslümanların oranı % 2,4, Ortodoks hıristiyanların oranı % 2,3'tür. Ayrıca ülkede hiçbir dine mensup olmadığını belirtenlerin oranı da oldukça fazladır. Slovenya'nın doğal zenginlikleri içinde linyit, kurşun, çinko, cıva ve demir gibi yer altı kaynaklarının yanı sıra ormanlar ve hidroelektrik enerji de önemli paya sahiptir. Slovenya dağılan Yugoslavya Federasyonu içinde sanayisi en çok gelişmiş olan cumhuriyetti. Mobilya, kâğıt, tekstil başlıca sanayi kollarıdır. Özellikle demir çelik ve metalürji sanayii ile kimya sanayii kolları oldukça ileri durumdadır. Ülkenin doğu kesiminde ovalarda yoğunlaşan tarımsal faaliyetlerde patates, buğday, mısır ve üzüm üretimi yaygındır. Maribor çevresinde üzüm bağlarının yoğunluğundan dolayı şarap sanayii gelişmiştir. Ormançılık ve hayvancılık da önemli bir gelir kaynağıdır.

Slovenya'nın denizle tek bağlantısı olan Koper Limanı ülkenin dış ticaretinde önemli bir yere sahiptir. Almanya, Hırvatistan, İtalya, Fransa ve Avusturya en çok ticaret yapılan ülkelerdir. Türkiye ile tica-

reti son yıllarda gelişme kaydetmektedir. Güneydoğu Avrupa ülkelerini Orta Avrupa'ya bağlayan kara ve demiryolu üzerinde bulunan Slovenya ulaşım bakımından önemlidir. Slovenya'nın turizm potansiyeli de yüksektir. Özellikle karstik (kalkerli) alanlarda oluşan birçok mağara (Postojna mağarası) ve tabanından sıcak su fışkıran güzel gölü ile ünlü Bled ırsesi çok sayıda turist çekmektedir. Slovenya 2004 yılı Mayıs'ında Avrupa Birliği'ne tam üye oldu, 1 Ocak 2007'den itibaren euroyu para birimi olarak kullanmaya başladı.

BİBLİYOGRAFYA :

Selami Gözenç, *Avrupa Ülkeler Coğrafyası*, İstanbul 1998, s. 115-116; "Slovenia", *Cities of the World: Europe and the Mediterranean Middle East* (ed. K. Ellicott), Farmington Hills 2002, III, 527-537; Kamil Günal, *Coğrafya'nın Siyasal Gücü*, İstanbul 2004, s. 39-40; Halil Kurt, "Avrupa Birliği Ülkelerinde Nüfusun Yaş Yapısı", *Ulusal Coğrafya Kongresi 2005: Bildiri Kitabı* (ed. Sedat Avcı - Hüseyin Turoğlu), İstanbul 2005, s. 280-285; Brigit Farley, "Slovenia", *Eastern Europe: An Introduction to the People, Land and Culture* (ed. R. Frucht), Santa Barbara 2005, II, 477-528; H. J. de Blij - P. O. Muller, *Geography: Realms, Regions and Concepts*, New York 2006, s. 45-47; "Slovenia", *Worldmark Encyclopedia of Nations* (ed. T. L. Gall - J. M. Hobby), Farmington Hills 2007, V, 631-648; *Stat'o'book-Statistical Overview of Slovenia 2014* (ed. M. Bajžely v.dğr.), Ljubljana 2014.

HALİL KURT

II. TARİH

Arkeolojik kazılara göre bugünkü Slovenya topraklarında ilk insan izlerine 250.000 yıl öncesinde rastlanmaktadır. Demir çağında bu topraklarda İliir ve Kelt kabilelerinin yaşadığına dair tesbitler mevcuttur. Bu kabilelerin varlığı Romalılar'ın gelişine kadar sürdü. Roma İmparatorluğu'na katıldıktan sonra Slovenya topraklarında Ermona (Ljubljana), Poetovio (Ptuj) ve Celeia (Celje) adlı önemli şehirler kuruldu. Romalılar'ın hâkimiyeti altında kültürel açıdan yerli kabilelerin Romalılaştığına ve kendi kültürlerini kaybettiklerine dair bilgiler çeşitli kaynaklarda görülmektedir. Bölgeye damgasını vuran Slav kabilelerinin göçü VI. yüzyılın başına denk düşer. Bu göçler ilk yıllarda kuzeydoğudan -Karpas dağlarından- Adriyatik ve Ege denizi sahillerinde bulunan zengin şehirlere doğru oldu. Kral Samo tarafından VII. yüzyılda kurulan ilk Slav devleti bugünkü Slovenya topraklarının bir kısmını kapsamaktaydı. Kral Samo hayatta olduğu sürece varlığını devam ettiren bu devlet daha çok kabilelerin ittifakından oluşmuştu. Kral Samo'nun ölümünün ardından asıl ilk Slav devleti bugün Avusturya ve Slovenya'da bulunan

Slovenya'nın başşehri Ljubljana'dan bir görünüşü

